

**Cosmin Flavius Costas
Septimiu Ioan Puț**

**Drept fiscal și financiar.
Caiet de seminar**

Ediția a 4-a

Editura
Hamangiu
2024

CUPRINS

De ce avem nevoie de drept fiscal și drept financiar și de un caiet de seminar? _____ XXI

Abrevieri _____ XXIII

SEMINARUL 1.

Ierarhia normelor juridice în materie financiar-fiscală. Drept național, drept internațional, drept european, drept european al drepturilor omului	1
<i>Secțiunea 1. Repere teoretice</i>	1
§1. Ierarhia normelor de drept național	1
§2. Norme de drept european și norme de drept internațional. Raportul lor cu normele de drept național	4
§3. Piramida normelor juridice	8
<i>Secțiunea a 2-a. Aplicații practice</i>	9
Bibliografie suplimentară	13

SEMINARUL 2.

Împrumuturi publice. Controlul financiar	14
<i>Secțiunea 1. Repere teoretice</i>	14
§1. Împrumutul public	14
1.1. Modalități de realizare a împrumutului public intern (instrumentele datoriei publice)	14
1.2. Structura datoriei publice guvernamentale pe tipuri de instrumente (2011-2018 milioane lei)	15
1.3. Comparație împrumut public de stat – împrumut public local	16
1.4. Emisiunea titlurilor de stat	19
§2. Controlul financiar	21
2.1. Clarificări terminologice	21
2.2. Formele controlului financiar	22
2.2.1. După momentul în care se realizează controlul	22

2.2.2. După sfera de activitate a organelor de control _____	23
<i>Secțiunea a 2-a. Aplicații practice</i> _____	25
Bibliografie suplimentară _____	32
 SEMINARUL 3.	
Finanțele publice locale _____	33
<i>Secțiunea 1. Elemente teoretice</i> _____	33
§1. Principiul autonomiei financiare a colectivităților locale _____	33
§2. Formarea bugetului local _____	34
§3. Structura bugetului local _____	36
§4. Scurte considerații privitoare la serviciile publice și taxele speciale _____	37
<i>Secțiunea a 2-a. Aplicații practice</i> _____	40
Bibliografie suplimentară _____	45
 SEMINARUL 4.	
Principii de drept fiscal _____	47
<i>Secțiunea 1. Principii doctrinare de drept fiscal</i> _____	47
§1. Principiul legalității [art. 1 alin. (5), art. 137 și art. 139 din Constituția României] _____	47
§2. Principiul priorității dreptului european față de dreptul național [art. 148 alin. (2) și (4) din Constituția României; Tratatul de la Lisabona – Declarația nr. 17] _____	49
§3. Principiul egalității în materie fiscală _____	51
§4. Principiul neretroactivității legii fiscale [art. 15 alin. (2) din Constituția României] _____	53
§5. Principiul securității juridice _____	54
§6. Principiul protecției drepturilor fundamentale ale cetățenilor _____	55
§7. Principiul accesului liber la justiție în domeniul fiscal [art. 21 din Constituția României] _____	56
§8. Principiul protecției sistemului fiscal împotriva inițiativei legislative a cetățenilor [art. 74 alin. (2) din Constituția României] _____	57

§9. Principiile echivalenței și efectivității _____	57
§10. Principiul protecției încrederii legitime _____	58
§11. Principiul teritorialității _____	58
§12. Principiul proporționalității obligațiilor fiscale accesorii _____	59
<i>Secțiunea a 2-a. Principii legale ale fiscalității</i> _____	60
<i>Secțiunea a 3-a. Aplicații practice</i> _____	63
Bibliografie suplimentară _____	71
 SEMINARUL 5.	
Teoria generală a impozitelor și taxelor _____	73
<i>Secțiunea 1. Repere teoretice</i> _____	73
§1. Veniturile bugetare _____	73
§2. Impozite, taxe, contribuții _____	79
<i>Secțiunea a 2-a. Aplicații practice</i> _____	82
Bibliografie suplimentară _____	86
 SEMINARUL 6.	
Comportamente fiscale licite și ilicite. Evaziunea și fraudă fiscală _____	88
<i>Secțiunea 1. Elemente teoretice</i> _____	88
§1. O dilemă terminologică și conceptuală: evaziunea fiscală legală vs. evaziunea fiscală ilegală _____	88
§2. Presumția de fraudă fiscală, așa-zisele „firme fantomă” și dreptul Uniunii Europene. Cum se armonizează acestea? _____	89
§3. Infrațiuni de evaziune fiscală _____	91
§4. Evaziunea fiscală și dreptul de rang constituțional la o legislație previzibilă _____	92
§5. Relații comerciale cu partenerii care sunt declarați contribuabili inactivi, anulare cod TVA partener _____	94
§6. <i>Ne bis in idem</i> . Transformarea sancțiunii fiscale în sancțiune penală (cauzele <i>Fransson</i> și <i>Luca Menci</i>) _____	95
§7. Când se transformă o optimizare fiscală în evaziune fiscală? _____	97
§8. Portretul robot al „societății de tip fantomă” _____	98

§9. Ce reprezintă și cine stabilește prejudiciul fiscal în dosarele penale? Care este procedura de determinare a prejudiciului fiscal? Poate subzista prejudiciul în afara obligațiilor fiscale? _____	98
<i>Secțiunea a 2-a. Aplicații practice</i> _____	98
Bibliografie suplimentară _____	108

SEMINARUL 7.

Impozitul pe venit _____	109
<i>Secțiunea 1. Elemente teoretice</i> _____	109
§1. Reguli generale _____	109
1.1. Contribuabilii. Sfera de cuprindere a impozitului (art. 58-59 C. fisc.) _____	109
1.2. Categoriile de venituri impuse (art. 61 C. fisc.) _____	110
1.3. Exemplificări venituri neimpozabile vs. venituri scutite cu titlu general (art. 60 și art. 62 C. fisc.) _____	110
1.4. Cotele de impunere _____	111
1.5. Deducerile personale (art. 77 C. fisc.) _____	112
§2. Reguli speciale privind veniturile din activități independente (art. 67-70 C. fisc.) _____	112
2.1. Noțiunea de „venituri din activități independente” (art. 67 C. fisc.) _____	112
2.2. Modalități de determinare a venitului impozabil _____	113
§3. Reguli speciale privind veniturile din drepturi de proprietate intelectuală (art. 70-75 C. fisc.) _____	115
3.1. Noțiunea de „venituri din drepturi de proprietate intelectuală” _____	115
3.2. Modalități de determinare a venitului impozabil _____	115
§4. Reguli speciale privind veniturile din salarii (art. 76-82 C. fisc.) _____	115
4.1. Noțiunile de „salarii” și „sume asimilate salariilor” _____	115
4.2. Regimul deducerilor personale _____	116
4.3. Determinarea și plata impozitului _____	116

§5. Reguli speciale privind veniturile din cedarea folosinței bunurilor (art. 83-90 C. fisc.) _____	117
5.1. Noțiunea de „cedare a folosinței” (închiriere,arendare, cedarea emolumentului etc.) _____	117
5.2. Determinarea venitului net _____	117
5.3. Veniturile din cedarea folosinței bunurilor imobile ____	117
§6. Reguli speciale privind veniturile din investiții (art. 91-98 C. fisc.) _____	118
6.1. Noțiunea de venituri din investiții. Venituri neimpozabile _____	118
6.2. Determinarea veniturilor impozabile din investiții ____	120
6.3. Cotele de impunere _____	120
§7. Reguli speciale privind veniturile din pensii (art. 99-102 C. fisc.) _____	120
7.1. Sfera de aplicare _____	120
7.2. Determinarea veniturilor impozabile din pensii ____	121
§8. Reguli speciale privind veniturile din activități agricole, silvicultură și piscicultură (art. 103-107 C. fisc.) _____	121
8.1. Noțiunea de venituri din activități agricole, silvicultură, piscicultură _____	121
8.2. Determinarea venitului impozabil _____	121
8.3. Plata impozitului _____	121
§9. Reguli speciale privind veniturile din premii și jocuri de noroc (art. 108-110 C. fisc.) _____	122
9.1. Venituri impozabile _____	122
9.2. Venituri neimpozabile _____	122
9.3. Determinarea venitului net _____	122
9.4. Cotele de impunere (se așază asupra venitului net) ____	122
9.5. Plata impozitului _____	123
§10. Venituri din transferul proprietăților imobiliare din patrimoniul personal (art. 111-113 C. fisc.) _____	123
10.1. Tranzacții imobiliare impozabile _____	123
10.2. Tranzacții imobiliare scutite de impozitare [art. 111 alin. (2)-(3) C. fisc.] _____	123

10.3. Determinarea bazei impozabile _____	124
10.4. Cotele de impunere _____	124
§11. Reguli privind veniturile din alte surse (art. 114-117 C. fisc.) _____	125
§12. Venitul net anual impozabil _____	126
§13. Impozitarea veniturilor din activități ilicite _____	127
§14. Inaugurăm <i>Metaverse</i> -ul fiscal? _____	127
<i>Secțiunea a 2-a. Aplicații practice</i> _____	128
Bibliografie suplimentară _____	133

SEMINARUL 8.

Fiscalitatea societăților _____	135
<i>Secțiunea 1. Considerații teoretice</i> _____	135
§1. Principii-cheie _____	135
§2. Teme de discuție pentru fixarea teoretică a conceptelor _____	136
<i>Secțiunea a 2-a. Aplicații practice</i> _____	137
Bibliografie suplimentară _____	144

SEMINARUL 9.

Taxa pe valoarea adăugată (I) _____	146
<i>Secțiunea 1. Elemente teoretice</i> _____	146
§1. Elemente-cheie ale taxei pe valoarea adăugată _____	146
§2. Sfera de aplicare a taxei pe valoarea adăugată _____	147
2.1. Operațiuni care intră și operațiuni care nu intră în sfera de aplicare a TVA _____	147
2.2. Operațiuni impozabile din punctul de vedere al TVA _____	148
2.3. Operațiuni impozitate cu TVA și operațiuni scutite de TVA _____	149
§3. Persoanele impozabile _____	150
§4. Principalele operațiuni impozabile _____	151
§5. Aplicarea teritorială a taxei pe valoarea adăugată _____	153
<i>Secțiunea a 2-a. Aplicații practice</i> _____	156
Bibliografie suplimentară _____	165

SEMINARUL 10.

Taxa pe valoare adăugată (II)	167
<i>Secțiunea 1. Repere teoretice</i>	167
§1. Faptul generator și exigibilitatea TVA	167
§2. Dreptul de deducere al TVA	168
<i>Secțiunea a 2-a. Teme de discuție</i>	177
<i>Secțiunea a 3-a. Aplicații practice</i>	178
Bibliografie suplimentară	184

SEMINARUL 11.

Accize. Taxe vamale. Alte impozite indirecte	185
<i>Secțiunea 1. Elemente teoretice</i>	185
§1. Accizele	185
1.1. Elemente definatorii	185
1.2. Persoanele fizice și accizele. Când și unde se datorează accize în cazul persoanelor fizice? Care sunt valențele fiscale ale sintagmei „eliberare pentru consum”?	185
1.3. Restituirea și remiterea accizelor – la cerere expresă (art. 400 C. fisc.)	186
1.4. Exigibilitatea accizelor și debitorul obligat la plata accizelor. Reguli specifice dreptului Uniunii Europene	186
§2. Taxele vamale	187
2.1. Elemente definatorii	187
2.2. Responsabilitatea în materia dreptului vamal	188
2.3. Originea bunurilor	188
2.4. Documente vamale	189
§3. Taxele auto	189
<i>Secțiunea a 2-a. Aplicații practice</i>	191
Bibliografie suplimentară	199

SEMINARUL 12.

Contribuții de asigurări sociale	201
<i>Secțiunea 1. Elemente teoretice</i>	201
§1. Cadru general	201
§2. Tipurile de contribuții sociale obligatorii	201
§3. Elementele definitorii ale contribuțiilor sociale obligatorii	202
<i>Secțiunea a 2-a. Teme de discuție</i>	206
<i>Secțiunea a 3-a. Aplicații practice</i>	207
Bibliografie suplimentară	211

SEMINARUL 13.

Impozite și taxe locale	212
<i>Secțiunea 1. Elemente teoretice</i>	212
§1. Principiul autonomiei financiare	212
§2. Elementele definitorii ale impozitelor și taxelor locale	213
2.1. Subiectul impunerii	213
2.2. Modul de determinare a bazei impozabile	214
2.3. Modalitatea de expresie a principiului autonomiei financiare a comunităților locale	214
2.4. Existența unor potențiale scutiri	215
2.5. Termene de plată și obligații declarative	216
<i>Secțiunea a 2-a. Teme de discuție</i>	216
<i>Secțiunea a 3-a. Aplicații practice</i>	217
Bibliografie suplimentară	222

SEMINARUL 14.

Evitarea dublei impuneri	223
<i>Secțiunea 1. Reper teoretice</i>	223
§1. Noțiuni generale	223
§2. Discuții privind dubla impozitare în Uniunea Europeană	228
<i>Secțiunea a 2-a. Aplicații practice</i>	230
Bibliografie suplimentară	241

ANEXA I.**Explicații, prezentare model de subiect de examen****și de rezolvare a cerințelor _____ 243***Model de subiect de examen _____ 244**Model de rezolvare a cerințelor _____ 244***ANEXA II.****Sinteză a jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene __ 248***Libera prestare a serviciilor _____ 248**Libera circulație a mărfurilor _____ 249**Libera circulație a capitalurilor _____ 250**Taxa pe valoarea adăugată _____ 252**Accize. Taxe vamale _____ 268**Taxe de mediu _____ 271**Impozite directe _____ 272*